

Zaliczeniowa metoda nauczania – część 2

Niedługo minie 25 lat odkąd w Szkole Podstawowej nr 24 STO w Warszawie zaczęliśmy stosować w klasach 4-6 zaliczeniową metodę nauczania. A mówiąc ściślej, zaliczeniową metodę stawiania wymagań edukacyjnych i oceniania efektów pracy dzieci. Z wieloletnim wyprzedzeniem wyszła ona naprzeciw coraz powszechniejszemu dzisiaj postulatowi upodmiotowienia ucznia, czyli przekazania mu jak największej części odpowiedzialności za to czego, w jaki sposób i w jakim rytmie będzie się uczył. Od ćwierć wieku stanowi w naszej szkole narzędzie metodyczne służące realizacji jednego z podstawowych zadań szkoły, jakim jest uczynienie z młodego człowieka świadomego, samodzielnego i odpowiedzialnego członka społeczeństwa.

W poprzednim numerze kwartalnika opublikowana została pierwsza część opisu metody zaliczeniowej. Poniżej prezentuję część drugą.

Realizacja planu pracy

W ciągu kilku tygodni zajęć szkolnych uczniowie pod opieką nauczycieli realizują plan zapisany w kartach wymagań. W tym czasie opanowują wiedzę i umiejętności określone w postawionych wymaganiach. Zaliczając je, uzyskują oceny w skali od 0 do 3 pkt. (w formie różnokolorowych podpisów¹), dla każdego wymagania oddzielnie.

Nauczyciele są zobowiązani do niezwłocznego wpisywania ocen do dokumentacji uczniów, mają też obowiązek prowadzenia własnych notatek zawierających wszystkie wystawione oceny, wykorzystywanych w rzadkim, ale zdarzającym się przypadku zagubienia segregatora.

Nauczyciel ma prawo wprowadzania poprawek do planu pracy zapisanego w karcie wymagań stosownie do zaistniałej nieprzewidzianej sytuacji. Poprawki mogą obejmować np. przesunięcie realizacji poszczególnych tematów, dopisanie lub skreślenie tematu, dopisanie, skreślenie lub korektę treści wymagania, zmianę formy zaliczania wymagania itd. Zmiany powinny być podawane uczniom z wyprzedzeniem i uzasadnieniem oraz nanoszone na wywieszonych w klasach wzorcowych kartach wymagań.

¹ zielony = 1 pkt., niebieski = 2 pkt., czerwony = 3 pkt., „nzał.” dowolnego koloru = 0 pkt.

Konsultacje przedmiotowe

Każdy nauczyciel prowadzący zaliczenia posiada w swoim planie zajęć czas przeznaczony na konsultacje indywidualne dla uczniów w orientacyjnym wymiarze jednej godziny zegarowej na każdą klasę tygodniowo.

Uczniowie sami zapisują się na konsultacje na specjalnie w tym celu przygotowanej tablicy, gdzie nauczyciele wywieszają grafik na poszczególne terminy swoich dyżurów. Nad przebiegiem konsultacji czuwa wychowawca klasy, który ma również prawo kierowania na spotkania z nauczycielami uczniów mających znaczne zaległości lub tych, którzy z różnych przyczyn nie radzą sobie z samokontrolą swoich zaliczeń.

W ramach konsultacji uczniowie mogą:

- zadawać pytania i otrzymywać wyjaśnienia we wszelkich interesujących ich sprawach;
- poprosić o powtórne wytłumaczenie zagadnień niezrozumiałych bądź zbyt trudnych;
- zaliczać wymagania przewidziane do zaliczenia w formie odpowiedzi ustnej;
- poprawiać oceny uzyskane wcześniej. W przypadku ocen za kartkówki i prace klasowe ze względów organizacyjnych nauczyciel może narzucić termin poprawy dla większej grupy uczniów.

Prace domowe

Zadania domowe są jedną z form zaliczania wymagań, jednak nie każda praca domowa musi być powiązana z konkretnym wymaganiem. Aby zachęcić uczniów do regularnego, terminowego odrabiania wszystkich prac domowych, nauczyciele — stosujący metodę zaliczeniową w codziennej pracy — wprowadzają w życie następujące reguły postępowania:

- termin wykonania pracy domowej musi być każdorazowo ściśle określony;
- w przypadku pracy domowej, stanowiącej formę zaliczenia jednego z wymagań, jej wykonanie powinno być sprawdzone w dniu, na który praca była zadana. W przypadku braku pracy należy wpisać „nzał.” do skoroszytu uczniowskiego. Taka informacja umożliwi rodzicom ucznia bieżącą kontrolę rzetelności jego pracy;

- prace domowe stanowiące formę zaliczenia jednego z wymagań powinny być sprawdzone i ocenione nie później niż 7 dni po upływie terminu ich wykonania. W tym czasie odpowiednie oceny powinny się znaleźć w skoroszytach uczniowskich;

- pozostałe prace domowe powinny być sprawdzone bez zbędnej zwłoki, nie później jednak niż w ciągu dwóch tygodni;

- jakość i terminowość wykonania wszystkich zadań może znajdować odzwierciedlenie w ocenie realizacji wymagania formalnego związanego z pracami domowymi.

Poprawianie ocen

Każdy uczeń ma prawo do jednokrotnego poprawiania uzyskanej oceny. Ocena uzyskana z poprawy jest ostateczna, nawet jeśli jest gorsza od oceny wcześniejszej².

W uzasadnionych przypadkach, jeśli nie jest możliwe powtórne stworzenie warunków do realizacji danego wymagania, nauczyciel może odmówić uczniowi prawa poprawiania uzyskanej oceny.

Nie jest możliwe poprawienie oceny „nzał.” na ocenę „czerwoną”³.

Podsumowanie pracy

Tydzień rozdzielający kolejne tury zaliczeń nosi nazwę **tygodnia zaliczeń** i jest przeznaczony na podsumowanie kończącego się okresu nauki. W tym czasie uczniowie:

- piszą test o charakterze interdyscyplinarnym, przygotowany przez zespół nauczycieli, mający na celu sprawdzenie opanowania najistotniejszych partii materiału, ze szczególnym uwzględnieniem treści wspólnych dla różnych przedmiotów nauczania. Celem testu jest ponadto osvajanie uczniów z tą formą pomiaru dydaktycznego. Wyniki, podawane w postaci procentowej, stanowią informację zwrotną dla nauczycieli, uczniów i rodziców, nie mają natomiast wpływu na oceny z przedmiotów.

- prezentują wykonane przez siebie prace samodzielne⁴;

² Nauczyciel ma prawo odstąpić od wpisania oceny gorszej.

³ W ten sposób został rozwiązany problem prób zaliczania przez uczniów, szczególnie tych, którym nauka przychodzi z łatwością, bez wcześniejszego przygotowania się, na zasadzie „a nuż się uda”. Teraz nie opłaca się ryzykować otrzymania „nzał.”, którego nie można poprawić na najwyższą ocenę.

⁴ Więcej o pracach samodzielnych i ich powiązaniu z systemem oceniania znajdzie Czytelnik w osobnej publikacji, w jednym z kolejnych numerów „Wokół szkoły”.

- odbywają indywidualne rozmowy z nauczycielami, służące wyjaśnieniu wszelkich wątpliwości związanych z ocenami, ewentualnie poprawie wcześniejszych zaliczeń i zaliczaniu wymagań dodatkowych. Harmonogram ustala wychowawca klasy;

- biorą udział w zajęciach wychowawczych związanych z pracami porządkowymi i konserwatorskimi na terenie klasy, szkoły lub w jej najbliższym otoczeniu.

W dniu rozmów indywidualnych uczniowie nie mają obowiązku przebywania w szkole w godzinach, w których ich grafik spotkań z nauczycielami nie przewiduje zajęć. Mogą zatem przychodzić do szkoły później lub wychodzić wcześniej, stosownie do potrzeb, jakkolwiek za wiedzą rodziców i po uzgodnieniu z wychowawcą. Opiekę nad uczniami przebywającymi w szkole pełnią wychowawcy klas.

Ustalanie ocen za turę zaliczeń

Po zakończeniu tury zaliczeń podlicza się punkty uzyskane przez uczniów i wystawia cząstkowe oceny z poszczególnych przedmiotów. Oceny wyrażone są procentowo, stosunkiem liczby punktów uzyskanych do liczby punktów możliwych do uzyskania przy zaliczaniu wymagań podstawowych i formalnych (co oznacza, że zaliczając wymagania dodatkowe i pracę samodzielną, można uzyskać wynik ponad 100% - poziom celujący).

Wynik procentowy przeliczany jest na ocenę cząstkową z przedmiotu, zapisywaną do dziennika lekcyjnego, wg następującej skali:

więcej niż 100%	-	celujący
95 - 100	-	bardzo dobry+
86 - 94	-	bardzo dobry
78 - 85	-	dobry +
67 - 77	-	dobry
60 - 66	-	dostateczny +
50 - 59	-	dostateczny
42 - 49	-	dopuszczający +
33 - 41	-	dopuszczający
mniej niż 33%	-	niedostateczny

Przykładowe obliczenie wyniku zaliczeń:

	podpis w karcie	wynik	max.
Wymagania główne:	czerwony	3 pkt.	3 pkt.
	zielony	1 pkt.	3 pkt.
	czerwony	3 pkt.	3 pkt.
	nzal.	0 pkt.	3 pkt.
	czerwony	3 pkt.	3 pkt.
	czerwony	3 pkt.	3 pkt.
	kreska (anulowane)	0 pkt.	0 pkt.
	niebieski	2 pkt.	3 pkt.
		razem: 15 pkt.	21 pkt.
Wymagania formalne:	zielony	1 pkt.	1 pkt.
	zielony	1 pkt.	1 pkt.
		razem: 2 pkt.	2 pkt.
Wymagania dodatkowe:	niebieski	2 pkt.	

	maksimum punktów	punkty uzyskane
wymagania podstawowe	21	15
wymagania formalne	2	2
wymagania dodatkowe		2
RAZEM:	23	19

Obliczenie wyniku procentowego:

$$\frac{\text{punkty uzyskane}}{\text{maximum punktów}} = \frac{19}{23} * 100 = \mathbf{83\%}$$

Uczeń uzyskał ocenę 4+.